

להזרזת נתן

גליון קכ"ט (שנה ג') ◊ חג הפסח ◊ חודש ניסן שנת תשפ"ד

שיח מזהר"ן

פנינים מספר "שיחות מלוא מלכה"

המהר"ש מבעלזא: "יהי רצון שזוכה שמישה יבוא היום ונקריב את קרבן הפסח"

והנה אם באמת נזכה להיגאל ע"י משיח צדקינו בימים אלו, הרי מה נהדר ומה מפואר יהיה המחזה שזוכה לעשות את קרבן הפסח כהלכתו על כל פרטיו ודקדוקיו הרבים והחמורים.

כשנעיין קצת בדברי חז"ל במסכת פסחים אין שהם מתארים ברוב ערגה וכיסופין את משיח הקרבת הפסח, הרי לשמו ולזכרו תאוות כל נפש. בפרט אם היה חל ערב פסח בשבת כבהאי שתא, כי בשנה רגילה שחטו את הפסח וצלאוהו בערב פסח אחרי חצות, אבל כשהל ער"פ בשבת מותר רק שחיטה בשבת והצלייה אסורה, לכן היו צריכים כל ישראל לצאת לרחוב העיר להביט השמימה לראות מתי מועד צאת הכוכבים, ותיכף מהירו לצלות את הפסח, וכמה הלכות חמורות ומדוקדקות היו צריכים להיזהר בעת הצלייה, שהרי הפסח אינו נאכל אלא למנוייו, ואם צלו שתי קרבנות בתנור אחד, הרי ריחא מילתא היא, והטעם של הקרבנות מתערב יחדיו ושניהם נאסרים, א"כ היו צריכים רבבות תנורים בכל אותו שכונה, והצלייה גופא היתה מלאכה קשה מאוד, כי אם נגע הקרבן בחרסו של תנור תיכף נפסל, והיו צריכים להקפיד שיתלה באויר התנור, ואם היה רק נדמה לאחד שאולי נגע הקרבן בתחתית התנור, כבר היו צריכים לרוץ למורה הוראה שהיה צריך להתחיל לחקור ולדרוש כמה נפסל מהקרבן עד כדי קליפה וכו', וכך היו צריכים להזדרז ולרוץ בין רבבות אלפי בני ישראל שהקריבו את הפסח יחד כולם באותה שעה. שוב בצלייה היו צריכים להקפיד מאוד שלא יהיה מדי צלוי פחות ממה שצריך, "לא תאכלו ממנו נא", שלא יהיה יותר מדי צלוי וגם לא פחות מדי, והיו צריכים לכונן בדיוק שיהיה בין שיעור זה לשיעור זה, והרי זהו בשר בהמה שאינו ממהר להיצלות, וגם היו צריכים עוד לאכול בחבורה אחת ובהסיבה, וגם היו צריכים להספיק לאפות מצות במוצאי שבת, וכל זה היו מוכרחים לסיים עד שעתים מעט מוצאי שבת, שהרי אח"כ עוד היו צריכים להזדרז לסיים לאכול את הקרבן עד חצות הלילה, והרי מוצאי שבת בתקופה זו חל בשעה מאוחרת.

אנו מלאים תפילה ותקוה שמישה עוד יבוא לפני חג הפסח לגאלנו, ואז באמת נזכה לכל מה שהזכרנו, כן נזכה לעשותו ככל חוקתו ומשפטו.

ובאמת כבר מספרים על הגה"ק מהר"ש מבעלזא זי"ע שאמר פעם בערב פסח, "יהי רצון שזוכה שמישה יבוא היום ונקריב את קרבן הפסח", והקשו עליו הלא אמרו (עירובין גזג): אין אליהו בא בערב שבת וערב יום טוב, ואמר שרק יבוא אליהו והוא יתירך את כל הקושיות ויתרץ גם קושיא זו.

והנה חג הפסח הוא זמן מסוגל מאוד לגאולה השלימה ולבואו של אליהו הנביא, כפי שכתב בשו"ע הרב (סי' ת"פ ס"ה) בשם ראשונים, "כי הוא ליל שימורים לבני ישראל לדורותם להוציאם מגלות הזה, ואם יבוא אליהו ימצא פתח פתוח ונצא לקראתו במהרה, ואנו מאמינים בזה, ויש באמונה זו שכו גדול". אולם בודאי לא די בתפירת הדלת בלבד, אלא אנתנו צריכים לפתוח את הלבבות, "פתחי לי אחותי רעיתי יונתי תמתי" (שיר השירים ה, ג), שהקב"ה קורא לכנסת ישראל שנמשלה ליונה, פתחי לי פתח כפתחו של מחט, שנפתח פתחי לבבינו להכניס את הקב"ה לתוכינו. ונסיים במה שאנו אומרים בסיום ליל הסדר – "ךן שוכן מעונה קומם קהל עדת מי מנה בקרוב נהל נטעי כנה פדויים לציון ברינה".

(מוצש"ק מברכין ניסן שנת תשס"ח)

תורת נתן

מה שאין שואלין ב'מה נשתנה' על מה ששותין ד' כוסות

מה נשתנה. יש לשאול אמאי אין שואלין גם על מה ששותין ד' כוסות, דהא בשאר ימות השנה אין מדקדקין לשתות ד' כוסות. ואף שעדיין לא שנו ד' כוסות, הנה גם לא אכלו מצה עדיין וגם שרדו לא אכלו וגם שני טיבולין לא ראו, ואעפ"כ שואלין, מחמת שרואין שהכינו מצה ומרור וטיבולים, וא"כ רואים גם שהכינו יין מרובה לכל אחד ויתר מהרגיל. ועוד דהא קודם מה נשתנה מוזגין כוס שני, וא"כ כבר רואה אז השינוי שאחר קידוש מוזגין מיד כוס שני שלא כרגיל.

ונראה דהא ד' כוסות תקנו על ד' עניני שיר ושבה, דהיינו קידוש, הגדה וברכת הגאולה, ברכת המזון, והלל - ועיין בזה בשו"ת להורות נתן (ח"ב סי' כ"ח, כ"ט) - וא"כ אין זה חידוש, דהרי בכל ימות השנה אין אומרים שירה אלא על היין, ולכן גם בפסח מקדשין ומברכין ברכת המזון על הכוס, וכיון שבפסח אומרים גם ברכת הגאולה והלל, נמצא שיש ד' שירות לכן בעיני ד' כוסות, ועצם ענין אמירת שירה על היין אינו חידוש ולכן אינו שואל. גם י"ל כי ד' השאלות הם ענין אחד עם ד' כוסות, וכענין ד' בנים שכנגדם דברה תורה, ולכן אין צורך לשאול על ד' כוסות במיוחד, כי שאלה זו נכללה בשאר ד' השאלות שענינם אחד. ועיין בס' להו"נ מועדים (ח"א עמוד רצ"ה) בענין ד' שאלות כנגד ד' בנים.

ניסח והיא שעמדה - היא מקדמת דנא יותר מאלף שנה

בהגדה אנו אומרים והיא שעמדה לאבותינו ולנו שלא אחד בלבד עמד עלינו לבלותנו אלא שבכל דור דור עומדים

עלינו לבלותנו והקב"ה מצילנו מידם.

הנה נוסח זה ליתא במשנה או בגמרא, אבל הוא עתיק מאוד וכבר נמצא כן בסידור רב עמורם גאון שמלפני אלף שנים, והנה עוד לפני למעלה מאלף שנים אמרו רבותינו ז"ל שבכל דור ודור עומדים עלינו לבלותנו, כי ידעו שזהו גזרת הגלות שכל זמן שאנו בגלות יש אומות הרוצים ח"ו לבלותנו, כדחזינו גם בזמנינו שיש רשעים שאומרים בריש גלי שעומדים עלינו לבלותנו, אבל תמיד קיימת הבטחת הקב"ה כי הקב"ה מצילנו מידם.

ובמיוחד צריכים להתחזק באמונה יתירה בחג הפסח שהוא חג האמונה. והרמב"ם [הלכות חמץ ומצה פ"ז ה"ו] כותב שצריך לומר "שבכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא עתה ממצרים", לומר שיציאת מצרים היא דבר תמיד, ועל כן אומרים כאילו הוא יצא עתה ממצרים, שיציאת מצרים היא גם עכשיו, כי בכל דור דור יש אומות הרודפין את ישראל והקב"ה מצילנו מידם.

וכיון שאמרו חכמינו ז"ל (ראש השנה יא) בניסן נגאלו ובניסן עתידין להגאל, לכן נתפלל שיקויים בנו (מיה ז' ט"ו) כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות, והרחמן יעשה לנו נסים ונפלאות כמו שעשית לאבותינו בימים ההם בזמן הזה, וברש"י (ברכות נו) כתב דנקרא ניסן על שם הנסים שנעשו בחודש זה, והנה גם עכשיו אנו צריכים לניסים שיעשה עמנו הקב"ה להנצל משנאת אומות העולם, ונזכה כולנו בישועתן של ישראל בכלל ובפרט בבני חיי ומזוני בברית גופא ונהורא, הרחמן הוא יזכנו ויקרבנו לימות המשיח ובא לציון גואל במהרה בימינו אמן.

(דרשת שבת הגדול שנת תשס"ז - מתוך הספר החדש דרשות שבת הגדול ח"ב)

יפה נדרשת

ביאור נפלא במה שאמרו: ד' כוסות - כנגד ארבעה בנים

איתא בשם האריז"ל דכוס ראשון הוא כנגד חכם, השני כנגד רשע, השלישי כנגד תם, והרביעי כנגד שאינו יודע לשאול - להכונה, דכוס ראשון הוא קידוש, שמקדשים ישראל והזמנים, ואמרו חז"ל (שבת לא) חכמת זה סדר קדשים, ומבואר דחכמה היא קדושה, ועל כן קידוש היום הוא בבחינת חכם, וכוס שאומרים עליו מתחלה עובדי עבודה זרה היו אבותינו ועכשיו קרבנו המקום לעבודתו, הוא כנגד הרשע שמעוררים אותו שיוכל להתקרב להש"ת ואף שהוא עובד ע"ז, ומסיימים בברכת הגאולה לומר, כי אילו היה שם לא היה נגאל, וכדי שיזכה לגאולה צריך לשוב מרשעו. כוס של ברכת המזון הוא כנגד תם, כי לא לחכמים לחם (קולת ט' י"א), ואם זוכה לחם שמברך עליו ברכת המזון סימן שהוא תם, ויעקב אבינו שהוא איש תם וישב אהלים אמר נתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש (ויצ"א כ"ב), שמכיון שהוא תם זוכה לבחינת לחם. ועל כן עושין כל מניין המצוות דוקא בכוס שלישי, שהוא פסח מצה ומרור, כי עשיית המצוות תליא בתמימות באמונה פשוטה, בבחינת יהי לבי תמים בחוקך (תהלים קל"ט פ), וכדכתיב כל מצותיך אמונה (שם קל"ט פ"ו). ואתא בשם החסיד ר' יוסף יעב"ץ ז"ל, שבשעת גזרת ספרד שאנסו את היהודים לעבוד על דתם, כל התכנים והחוקרים לא עמדו בנסיון, רק התמימים והישרים בלבבותם. ומצה היא מיכלא דמהימנותא, ולכן אוכלים מצה שהיא אמונה בבחינת תם, כי ע"י תמימות זוכין לאמונה.

והנה בבחינת תם אוכלין אפקומן, לרמז כי השכר גנו וצפון לעולם הבא, ולכן פורסין האפקומן והחלק הגדול מטמינין, להראות שהחלק הגדול גנוז לעולם הבא, ואנו מאמינים באמונה פשוטה על השכר הגנוז לעו"ב. והנה בזמן הזה בעו"ה אין לנו פסח, ואפקומן שואלין לאחרונה הוא זכר לפסח, והנה איתא במדרש (שמואל רבא פ"ט ס"ה) דפסח של משה רבינו הביא עמו ריח גן עדן, ולכן מצינו גבי יעקב אבינו כשהביא שני גדיי עזים לאביו יצחק, שהביא לשם פסח וכרש"י (פ' תולדות כ"ז ט'), כתיב שם (כ"ז כ"ז)

וירח את ריח בגדיו ויברכהו ויאמר ראה ריח בני כריח השדה אשר ברכו ה', ופירש"י שנכנסה עמו ריח גן עדן, כי קרבן פסח מביאה ריח גן עדן וכנ"ל. והנה מי שזוכה מרגיש באכילת אפקומן טעם קרבן פסח, וכדאיתא בשם רמ"ע מפאנו ז"ל שאליהו הנביא מקריב קרבן פסח גם בזמן הזה ומביאו לצדיקים הנוכחים לכן, ולכן אחר אכילת אפקומן שהיא פסח שהיא בבחינת אכילת גן עדן, אומרים בברכת המזון "הרחמן הוא יתחילנו ליום שכולו ארוך ליום שצדיקים יושבין ועטורותיהן בראשיהן ונתהיין מזיו השכינה ויהי חלקינו עמהם", כי אכילת אפקומן היא בבחינת נהנין מזיו השכינה גן עדן.

והנה כוס רביעי הוא של הן שאינו יודע לשאול, ועל כוס זה אומרים הלל "לא לנו ה' לא לנו כי לשמך תן כבוד", ור"ל שאין לנו זכות לשאול מהקב"ה, והיינו הן ישראל שהם בנים למקום, אבל שאינו יודע לשאול שאין לו במה לשאול, ומ"מ מתפללים לא לנו ה', כי אף שאין אנו ראויין לכן, מ"מ לשמך תן כבוד על חסדך ועל אמינתך - והיינו את פתח דקאי על השכינה, שהקב"ה צריך לפתוח לנו ואף שאין לנו זכות, שגם השכינה בגלות ולכן לאוקמי שכינתא מעפרא תן כבוד לעמך. שנאמר בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים, שהקב"ה גאלנו ממצרים ואף שלא היה לנו זכות, מ"מ בזכות המצוות שקבלנו עלינו לקיים נגאלנו ממצרים, וכמו כן אף שעדיין אינו ראויים מ"מ בזכות שנקבל עלינו לעשות את המצוות כהוגן נזכה לגאולה. ובליל פסח שההלכה היא, וכן הן שואל (פסחים קטז), וראוי כל אחד מישראל לשאול מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות, שגלות זו ארוכה מאשר גלויות. ושוב אומרים ה' זכרנו יברך יברך את בית ישראל, אף אם כל יחיד אינו כדאי להתברך, אבל בית ישראל ביחד בודאי שם כדאיתא בתנ"ך, "ועמך כולם" - כשהם כולם ביחד - ודאי שהם "צדיקים", ושוב אומרים בהלל הגדול "שבשפלונו זכר לנו כי לעולם חסדו", אף אם אנו שפלים ח"ו מכל מקום כי לעולם חסדו, ועל כל זה את פתח לו. (להורות נתן - הגדש"פ)

חוק נתיב

עניני הלכה
משולחני עול רבינו זצ"ע

איזה ירק לקחת לכרפס

הפסח לברך בורא פרי האדמה על ירק שקורין פיעטרושקי ואין אוכלין אותו לעולם כשהוא חי, א"כ האוכלו כשהוא חי ברכתו שהכל וכו'. והנה המדקדקים מניחים הירק הזה בבישול המרק ומשם לוקחין אותו ומברכים בורא פרי האדמה עכ"ל. ובס' ויגד משה (דב"י כרפס סי' י"ז) הביא כן גם מהגדה עטרת זקנים, ושכן נהג הגאון מהר"א מטשענקאווי ז"ל שאכל פיעטרוז"ל מבושל בדיגים, ושכן מנהג חותנו הגה"צ ויגד יעקב ז"ל לאכול צעל"ר מבושל לכרפס עיי"ש. ולפי"ז יוצא דאכילת צעל"ר מבושל לכרפס הוא מן המובהר.

והנה מנהג רבינו הקדוש מהר"א מבעלזא ז"ל ליקח לכרפס תפוחי אדמה ומעט עלי פיעטרוז"ל. ולאורו שה שכתבו הפוסקים הנ"ל דנוהגים ליקח פיעטרוז"ל לכרפס, הכונה שורש של פיעטרוז"ל שהוא הפרי, שהרי אכלוהו חי, ואילו עצי הפיעטרוז"ל אין ראוי לאוכלו כלל כשהוא חי. ונראה יסוד מנהג זה, כי באכילת פרי הפיעטרוז"ל כשהוא חי הרי פקפק אביו של מהר"ל המובא במג"א (סי' תע"ג סק"ד) דשמו ברכתו שהכל משום שכשהוא מבושל הוא טוב יותר, ועוד דבזה"ז אין אוכלין אותו חי כלל וברכתו שהכל, ולאכלו מבושל יש לפקפק דמשמע ממג"א וחת"ס הנ"ל דמנהג כרפס לאוכלו חי, ולצאת מן הספק בירך בורא פרי האדמה על תפוחי אדמה מבושל, ואכל עמו מעט עלי פיעטרוז"ל כדי לאכול דוקא מין הנקרא כרפס, וכמובאר בירושלמי שביעית רפ"ט הנ"ל דכרפס הוא פטרוסיליון, וכן היה מנהג הקדמונים בזמן התו"ש ומג"א. ובזה ליכא חששא פן חייב לברך שהכל על העלים דהם אינם אלא תפלים לתפוחי אדמה, ואינן צריכין ברכה.

שוב ראיתי בהגדה שער יששכר (להרב בעל מנחת אלעזר ז"ל) כתב ג"כ דלכרפס לוקחין עלי פיעטרוז"ל. וכן בהגדה מראה יחזקאל כתב שיש ליקח דוקא הירק הצומח למעלה ולא השורש לרמז דאמרנו בסוטה (א"א) שתנוקות ישראל במצרים היו מנבצצים ויוצאין מן הארץ כעשב השדה שאמר רבבה כצמח השדה. עיי"ש. ומוכח דכן נהגו מאז פקפק אביו של מהר"ל, והוא פלא, דהרי כשהוא חי אין גרילין לאכלן כלל ואין יברך עליו בורא פרי האדמה. [וכעת נאמר לי שספרדים גרילים לאכול עלים הנ"ל כשהוא חי]. ועיין בהקדמת ס' ישמח משה על נ"ך (עמוד כ"ג) שמתחלה לקח תפוחי אדמה לכרפס, וכשתעורר שמברכין עליו שהכל, לקח כמדומה פטרוז"ל.

ובעיקר הדבר שהעלה הגר"ג אדלר ז"ל דכרפס היינו צעל"ר, לא תקשי מהירושלמי (שביעית רפ"ט) דכרפס הוא פטרוסיליון, דבאמת הפיעטרוז"ל והצעל"ר דומין מאוד זה לזה, ויתכן דשניהם נקראים כרפס. ובערוך (ערך פטרוסיליון) כתב "מהו כרפס שבנהרות ריב"ח אומר פטרוסיליון, פי' בל"ג ורומי מין כרפס". הרי דשם כרפס כולל כמה מיניו ופיעטרוז"ל הוא אחד מהם. ובערוך (ערך כרפס) אחרי שהביא מהירושלמי דכרפס היינו פטרוסיליון כתב "ו"א כרפס בלשון לעז אפי"ו ובלשון ישמעאל כרפס", והיינו צעל"ר וכמשי"כ בהגדה מראה יחזקאל דבראי ישראל נקרא בלשון ערבי הצעל"ר כרפס עיי"ש. ולפי"ז גם מה שאמרו בירושלמי פטרוסיליון הכונה לצעל"ר. וגם ברש"י סוכה (ל"ט) כתב בשם י"א דכרפס היינו אפי"א והוא צעל"ר. וכ"כ רש"י כתובות (ס"א).

וראיתי בקיצור שו"ע (סי' ק"ה ס"ג) דמן המובהר ליקח לכרפס צנון עיי"ש. ובאמת עיקר מעלת הצנון דודאי שברכתו בורא פרי האדמה כשהוא נאכל חי. דהא אינו ראוי לאכול מבושל. אבל מכיון שיש להדר לאכול דווקא המין הנקרא כרפס וכמשי"כ מהר"ל והאריז"ל, א"כ אין הצנון מן המובהר. ובארץ ישראל נמצא המין הנקרא בערבית כרפס, והוא צעל"ר, ודאי שהוא מן המובהר. וכעת ראיתי בשו"ת תירוש ויצהר (סי' ק"ה) שהביא מס' אור כשלמה, מקור ללקיחת צנון לכרפס, ממה דאיתא בפי"ט לשבת הגדול "שקול גריגרא או כרפסא או כוסברתא או חסא", וקשה דאין יקח חסא לכרפס כיון שהוא מין מרור, ועפ"ז הגיה דצ"ל "חמא" והוא צנון כבש"ס ע"ז (כ"ג) עכ"ל. ומ"מ כשמצוי מין כרפס דהיינו צעל"ר ודאי שהוא מן המובהר וכו"ל.

בטור (סי' תע"ג) כתב, דלוקח ירקות לכרפס מאיזה מין שירצה. וכ"כ הרמב"ם בפנימ"ש (פסחים פ"י מ"ג) דאכל איזה ירק שנזדמן לו. אבל הבי"ש שם הביא בשם האגור, שמהר"י מולין הורה לחור אחר כרפס לטיבול ראשון שקורין בלע"ז אפי"א, ויש סמך בלוקח כרפס אותיות ס' פ"ר, ששעבדו מצרים ששים רבוא. והוא בס' מנהגי מהר"ל (ה' ההגדה) ושו"ת מהר"ל (סי' נ"ח). וכ"כ המחבר בשו"ע (סי' תע"ג ס"ד) שלוקחין כרפס. וכתב המג"א (שם סק"ד) דנהיגי במדינתנו ליקח פיעטרוז"ל. וכ"כ בחק יעקב שם. וכ"כ התוס' יו"ט (שבת פ"ט מ"ה) דרגילין ליקח לטיבול ראשון מה שקורין בלשון אשכנז פטרוז"ל, ואומרים שהוא מה שנקרא בלשון חכמים כרפס, ובירושלמי (שביעית רפ"ט) מאי כרפס שבנהרות ריב"ח אמר פטרוסיליון וצ"ע עכ"ל. והובא בהגהות הגרע"א בשו"ע שם.

ובמחצית השקל (סי' תע"ג סק"ד) כתב, שמעתי מגברא רבא שנתודע לו עפי"י החקירה בספרי הרפואות שכרפס הוא מה שאנו קורין צעל"ר עכ"ל. ובשו"ת חת"ס (אריה סי' ק"ב) כתב וז"ל, וכו"ו הגאון מו"ה נתן אדלר טרח ויגע ליעד איזה נקרא כרפס, והואל ונפיק מפומא דגברא רבא מהר"ל, ומצא שנקרא ברוב לשונות אפי"א (ובהגדה אפי"ו), והוא הנקרא בלשון דייטש צעל"ר, והוא נאכל כמו שהוא חי נטבל בחומץ, וכן אנו נוהגין בלשון אשכנז שומא מה שנקרא כמו אל פועל ישועות א"ת"ע עכ"ל. [ונראה דגברא רבא שכתב המחצית השקל הוא הג"ר נתן אדלר ז"ל שהביאו החת"ס].

וראיתי במאמר הרה"ג ר' חיים יוסף פאללאק ז"ל אבד"ק טרעביטש, שכתב מה שמעט מפה קודש רבו החתם סופר, כי בשנת תקמ"ה התעכב הגר"ג אדלר בימי הפסח בעיר וויען (עיי"ן בשו"ת חת"ס יו"ד סי' רצ"ד ד"ה ואני, וה"פ סי' ז"ה בענין), ובאותה שנה ארכו ימי הקור והחורף עד ראש חודש אייר, ולא נראה עוד אז לפני הפסח ירק ודשא בארץ, והוכרח החתם סופר ליסע בערב פסח בעיר וויען בעגלת צב (פייאקט) מן אל ג'ן, לקנות כרפס לרבו הגר"ג אדלר על לילי פסח, ורק במחיר גדול דוקאטען אחד מצא לקנות מעט כרפס זה מן החורף, כי כפי הנודע לא חס רב החסיד שבכהונה מהר"ג אדלר ז"ל על כספו אם היה הדבר לצורך מצוה עכ"ל.

ועיין בספר שער הכונות (ענין הפסח דרוש ו') שאחרי שכתב סוד במילת כרפס הוסיף וז"ל, ובזה הבין כי לקיחת הכרפס לביל פסח אינה בהזדמן כמו שכתבו הפוסקים, שלוקח ירק אחר במקומו אם ירצה, ואין הענין כן כי דברי חכמים ומנהגיהם תורה היא, וצריך לדייק ולהזהר לאכול דוקא כרפס ולא ירק אחר עכ"ל.

והנה מדברי החת"ס הנ"ל משמע שאכל את הצעל"ר כשהוא חי. וכן נראה במג"א (סי' תע"ג סק"ד) ושם (סי' ר"ה סק"ג), שאוכלין פיעטרוז"ל לכרפס כשהוא חי. ויש לעיין במש"כ בס' חיי אדם (כלל נ"א א"ב) שאין מברכין בורא פרי האדמה אלא על דבר שטוב לאכול אותו חי וגם שדרך בני אדם שבאותו מקום לאכלו כן חיין, אבל על דבר שאין דרך בני אותו מקום לאכלו חיין אפי"פ שהם טובים לאכול אף שלא ע"י הדחק נ"ל דמברכין שהכל דאינו חשיב לקרות פרי עכ"ל. והעתיקו בבאור הלכה (סי' ר"ה ס"א). והנה פיעטרוז"ל וצעל"ר אין דרך בני אדם בזמננו לאכלן חי, וא"כ אין מברכין עליו בורא פרי האדמה ואין יוצאין בו ידי כרפס, דהא בעינן דוקא ירק שמברכין עליו בורא פרי האדמה להוציא בברכה זו את המרור.

ונתוך כך נראה שיש לבשל את הצעל"ר במרק של בשר ובהכ"ג שפיר מברכין עליו בורא פרי האדמה, וכמשי"כ המג"א (סי' ר"ה סק"ה) דהיינו שהבשר בא להכשיר ולתקן את הירקות שפיר מברכין עליו בורא פרי האדמה כשהוא חי עיי"ש ובמהחש"ק. וכן העלה לדינא ממשנה ברורה (סי' ר"ה סק"ו) שאם מבושל ירקות עם בשר וכוונתו לאכול גם הירקות עצמן דמברך בורא פרי האדמה אפילו אם טבע אותן ירקות להשתנות לגרירותא כשממשלן בלא בשר עיי"ש. וא"כ כשממשל צעל"ר בבשר וכוונתו להמתיק הצעל"ר ולהכשירו לאכילה ודאי דמברך עליו בורא פרי האדמה. שוב ראיתי בס' מגיד תעלומה (למהרצ"א מדינתו ז"ל) עמ"ס ברכות (לה"ז) וז"ל, מה שנוהגין לביל חג שוב ראיתי בס' מגיד תעלומה (למהרצ"א מדינתו ז"ל) עמ"ס ברכות (לה"ז) וז"ל, מה שנוהגין לביל חג

דבר בעתו

ליל הסדר – סדר לכל ימות השנה

ישראל למדרגה גבוהה ביותר בעבודת ה', עד שאינו נכוה מחופתו של חבירו, ואז יוכל להתפלל שיהיה חלקינו עמהם.

זה הענין שחוטפין האפקומן, דבליל פסח משיגין מדרגות שלא כסדרן אף מה שלא היו ראויים אליהן, ומכיון שכבר זכו בהן חוטפין אותן כדי שלא יסתלקו ממנו למחרת, והוא ענין חטיפת האפקומן שלוקחין שלא כדת, ואי תפס לא מפיקין מיניה. והנה אפקומן מרמז למן כענין אפיקו מן, והמן הוא לחם מן השמים, רומז על מדרגות שנותנין במתנה בלא יגיעה, ואין צריך לזיעת אפך לאכול לחם מן השמים. וכמו במן שתנו למשמרת בצנצנת כלי לשמור את ההשפעות שנתנו ע"י המן, דגמירי מן השמים מיהבי יחי משקל לא שקילי וכש"ס תענית (כה), וע"כ המן שניתן לא מחזירין אלא נשמר בצנצנת, וכמו כן המדרגות. וע"כ אכלו ישראל את המן עד מחרת הפסח (יהושע ה' י"ב), לרמז כי ביום ראשון של פסח קבלו מדרגות למעלה מהשגתם, ואז באים ימי הספירה וצריכין לקבל את המדרגות על ידי עבודה, ועל כן דוקא ביום התחלת ספירת העומר שבת המן, לרמז כי מאותו יום ואילך צריך לזכות במדרגות ע"י כח עבודתו בעצמו ולא בחנם.

אלקינו ואקלי אבותינו יגיענו למועדים ולרגלים אחרים הבאים לקראתנו לשלום, שמחים בבנין עירך וששים בעבודתך, ונאכל שם מן הזבחים ומן הפסחים", ר"ל שכאשר הגיענו הלילה הזה לקיים את מצוות הנהוגות בזמן הזה לאכול בו מצה ומרור, כן יגיענו ה' אלקינו למועדים הבאים לקראתנו, כשנהיה שמחים בבנין עירך וששים בעבודתך, שבמדרגה זו שקיימנו את החג הקדוש בזמן הזה בזמן הגלות, באותה מדרגה נזכה לעשותה לימות המשיח. ובס' תפארת שלמה פירש, כל ימי חיך להביא לימות המשיח, שנזכה להביא את כל מעשיו של כל ימי חייו לפני מלך המשיח ולא נצטרך להתבייש בהם.

והנה בליל פסח זוכה כל אדם מישראל להתעלות באופן שאינו צריך להתבייש במעשיו לפני מלך המשיח, ועל כן מתפללים דוקא בליל הסדר "הרחמן הוא ינחילנו ליום שכולו טוב, ליום שכולו ארוך, ליום שצדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם ונהנים מזיו השכינה ויהי חלקינו עמהם", כי בכל השנה אנו מתביישים לומר שיהא חלקינו עמהם, כי כל צדיק וצדיק נכוה מחופתו של חבירו כאמרו ז"ל (עיי' במדבר רבה כ"א כ'), אבל בליל פסח מתעלה כל

ליל פסח נקרא סדר, ואיתא בספרים קדושים כי הוא סדר לכל ימות השנה, וכמו שעושה את המצוות לביל הפסח הרי זה סימן ומורה דרך לכל השנה. ובאמת הוא סדר לא רק לימות השנה בעולם הזה, אלא הוא סדר לימות המשיח, שכמו שנתנהגים בליל זה כך יזכר למדרגה זו לימות המשיח, וכנאמר (שערי צדק) "השיר יהיה לכם כליל התקדש חג" ופירש"י בפסחים (צ"ה): "השיר יהיה לכם ביום שתגאלו מן הגלות, כליל התקדש חג כמו שאתם נוהגים לשיר בליל התקדש חג". והיינו שאמרו "למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חיך ימי חיך אלו הימים כל ימי חיך הלילות, וחכמים אומרים ימי חיך העולם הזה כל ימי חיך להביא לימות המשיח", ר"ל כי חכמים הם הרואים את הנוול ויודעים שכפי מדרגת סיפור יציאת מצרים בזמן הזה בעולם הזה, כך יזכה למדרגה זו לימות המשיח, וע"כ דוקא חכמים אומרים ימי חיך העולם הזה, כל ימי חיך מרובה שכפי שספרת בעולם הזה כך תספר לימות משיח.

זה שאנו אומרים בברכת הגאולה "אשר גאלנו וגאל את אבותינו והגיענו הלילה הזה לאכול בו מצה ומרור, כן ה'

מנות צוואת רבינו זצוק"ל

י"ב אדר א' תשס"ג
ז' ניסן תשס"ג

"וכל מי שיעזור להדפסת הספרים תהא לו לזכות גדולה בזה ובבא"

על ידי עמדות "גדרים פלוס" - "מכון להורות נתן"

"וכל מי שיתן ממון להדפסת הספרים

אדיה לו למליץ יושר בעוה"י הכל לפי רצון הבורא"

ניתן לקיים צוואתו הק' ולהשתתף בהדפסת הספרים ולזכות "למליץ יושר" ול"זכות גדולה בזה ובבא" וכלשון

רבינו הגה"ק זצ"ע בצוואתו הק'

על ידי עמדות "גדרים פלוס" - "מכון להורות נתן"

י"ל על ידי
מכון להורות נתן להוצאת והפצת
כתבי רבינו בעל 'להורות נתן' זצ"ע
לקבלת העלון במייל וכן להערות
הוצעות - נא לפנות לאימייל
mln0527157594@gmail.com

